www.iisg.nl/grootveld/

VRIJ NEDERLAND

ONAFHANKELIJK WEEKBLAD MET JM — DE STEM — JAARGANG 24 — NO. 44 — 27 JUNI 1964 — PRIJS 55 CENT

JASPER CONTRA HET ROKERTJE

PAGINA 5

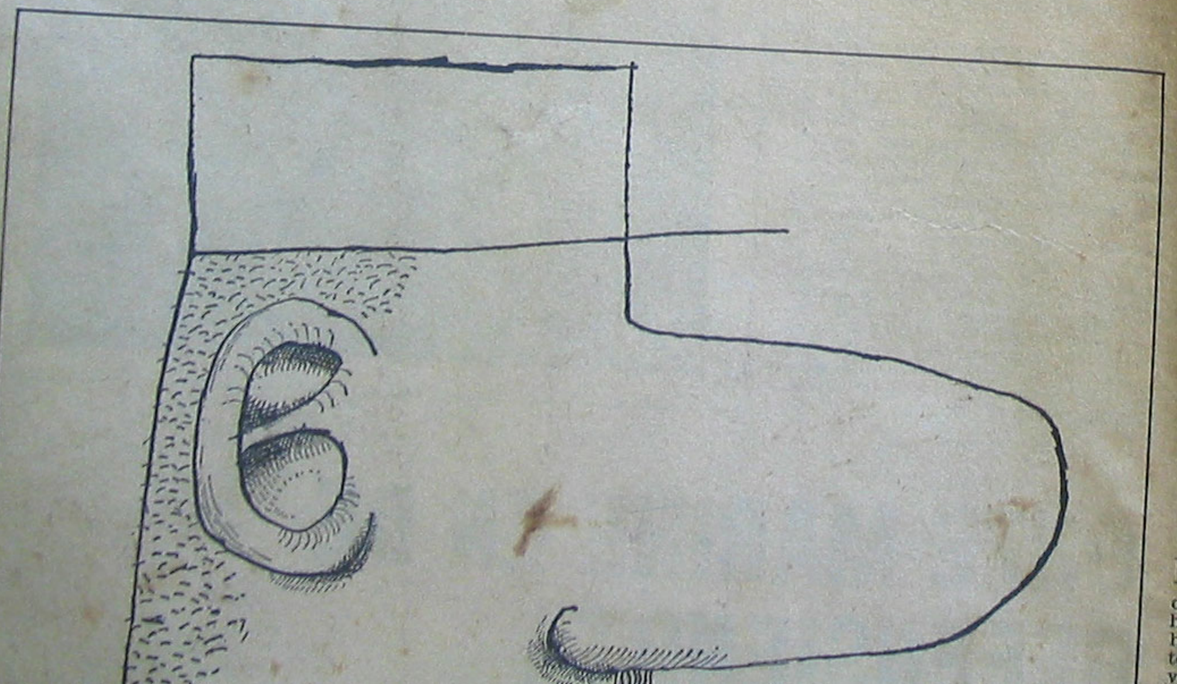

MONARCHIST DE GAULLE

FRANSEN EN DE NIEUWE GENERATIE IN DUITSLAND

ENKELE weken geleden schreef een Frans weekblad, dat president de Gaulle zich had beklaagd dat hij zich verveelde. Na zijn operatie hadden zijn dokters er hem toe weten te bewegen wat rust te nemen, voor hem een overwinning van het

voor zijn vele Fransen nog wat gevoeliger dan hun medemensen. Men ontmoet ook bittere tegenstanders, die met veel ontzag over minister Luns spreken, omdat die een van de weinigen is die het op durft te nemen tegen hun Presi-

bombardementen en de honger en in de oorlog de nederlagen en de terugtochten, onder het bevel van de ouderen. Het zijn de mensen die een verenigd Europa wensen, voor de meesten van hen is een terugkeer naar het verleden iets ondenk-

www.iisg.nl/grootveld/

ROBERT JASPER GROOTVELD CONTRA HET ROKERTJE

'WE MOETEN EIGENLIJK TERUG NAAR DE CRISIS'

DOOR IGOR CORNELISSEN

MIJN jeugdervaringen zijn belangrijk geweest. Dat begrijp ik heel goed. Ik kom uit Amsterdam-West, de Jan van Galenbuurt. Vader was timmerman in de bouw. Om z'n politieke is hij er in de crisistijd uitgegooid. Links-socialist was hij, een soort anarchist met een aversie tegen alle georganiseerde bonzenpraktijken. Zijn ideeën waren die van Domela Nieuwenhuis. Hij is toen meubelmaker geworden. Dat beroep heeft hij tot voor kort in de Jordaan uitgeoefend. Ja, hij leeft nog en ziet er goed uit, 74; ik ga eigenlijk steeds meer van hem houden.

Na de lagere school ging ik naar de ambachtsschool, een paar maanden, en toen een eindeloze rij baantjes, dat is een moeilijk gehannes geweest. Het arbeidsbureau heeft een enorm archief over mij. Daar staat ook in dat ik "moeilijk plaatsbaar" ben. O.a. ben ik ontzettend veel bloemenjongen geweest. Zij adviseerden etaleur. Tijdens mijn reis op het schip, rond Afrika, heb ik eens geteld: zestig beroepen heb ik gehad. Het is eigenlijk allemaal pas goed begonnen na die reis met de Oldebarneveldt, een jaar of vier geleden. In Zuid-Afrika ben ik toen geweest en Mozambique, Tanganjika en Kenia. Afrika is een verschrikkelijk grote ervaring voor mij geweest. Ik wil ook weer terug. Ik was bediende en moest de hutten schoonmaken en bier aantremmen.

In Durban gebeurde dit: ik ontmoette er een Kaapkleurling, die kleurlingen zitten overal tussenin, er zit van alles doorheen: Hollands bloed, Javaans, Hottentotten. Die vogel had een stelletje horens. Een ervan was mooi versierd. Ik vroeg wat die kostte. Die man reageerde heel vreemd. Hij was eigenlijk blij als ie het kwijt was. Rubbish, rotzooi, zei hij, van een medicijnman. Toen raakte ik geïnteresseerd. Dát was eigenlijk wat ik in Afrika zocht. Hier, in Amsterdam, kwam ik niet verder. Voor een paar shilling heb ik die hele bos horens gekocht. Aan boord liet ik die horens aan het havenpersoneel zien, dat waren eigenlijk halve gevangenen, geronseld, ze woonden in barakken en werden bewaakt. *Het gaf een gewelddige consternatie. Ik had dus iets bijzonders.*

Toen ik daarna onder de rouche stond — ik was voor het eerst sinds maanden weer verschrikkelijk high — besefte ik dat ik iets vergeten had. Het schip stond

De stoel brak en ik kwam met mijn schedeldak op de grond; een val van veertig centimeter, het werd een lichte hersenschudding. In het herstellingsoord lag ik plat, samen met andere rustpatiënten. Je mocht er op zaal natuurlijk niet roken. Maar dat was een gezanik en gezeur als die grote kerels naar het toilet scharrelden om te roken. En de hele dag: *"Zuster, zuster, als ik nou een sigaretje had, dan was ik niet zo vervelend."*

Daar, op die zaal, bedacht ik m'n eerste leuze. Ik riep: *"De eerste Nederlandse sigarettenfabriek heette Kerkhof. Dat geeft toch wel te denken, heren!"*

Na drie maanden werd het contract in het ziekenhuis niet verlengd. Die griet is toen met een fabrikant getrouwd; die was gesetteld.

Toen ben ik met mijn actie begonnen op ieder rookbiljet het woord kanker te schilderen. Dat heb ik maanden gedaan zonder dat het werd opgemerkt, althans zonder dat ik merkte dat het werd opgemerkt.

Op de Nieuwe Zijds Voorburgwal werd het altijd weer overgeplakt. Maar dat was, zoals ik later begreep, een prestigekwestie voor de N.V. Publex, die het plakken verzorgt. Voor mij werd het toen een sport het iedere nacht weer over te

FOTO'S AB PRUIS

doen. Bij mijn eerste arrestatie werd ik door een stelletje rechercheurs besprongen, of ik god weet wat voor gevaarlijke maniak was. Ze schreeuwden maar: "Wie zijn je opdrachtgevers, wie zijn je opdrachtgevers."

Een paar dagen daarna werd ik weer gearresteerd. In een kort geding eiste de N.V. Publex 1000 gulden per beschilderd biljet.'

'Denk je dat de pers je acties heeft begrepen?'

'Dat kan je ook niet verwachten, al ben ik er toch nog heel tevreden mee. Elk misverstand op zich zelf is weer een deel van de hele toestand. In roken zit een dwanghandeling. Ik bouw een image op rond het roken. Die dwanghandeling straalt af op de samenleving, de nicotinistische samenleving. Als hierin beweging komt, en die komt er . . .

Wat als eerste zou moeten gebeuren is: *afschaffing van alle rookreclames.* Reclame is het beeld van de stad dat op je netvlies valt. Het beeld dat roken gewoon is, normaal. Sigaretten kun je *altijd* kopen. Automaten zijn er dag en nacht. Maar als 's nachts je vrouw hoofdpijn heeft en je wilt een aspirientje kopen, dan moet je uren lopen voor een apotheek. Een closetrol of een stuk rookworst kun je *niet* altijd krijgen, een sigaret *wel:* uit de automaat met z'n felle licht en neontoestand. Dát is een gigantische absurditeit. Dat beeld moet veranderen, willen de mensen volgen.

Maar wat zijn de belanghebbenden: het zijn de fabrikanten en de duizenden winkeliers, maar ook de overheid die de belastingen erop int. De publieke opinie wil er niet aan; het is te lastig. Het enige waar het van zou kunnen komen, is de pers. Maar het zou kunnen gebeuren dat ook de pers het niet meer kan: door de reclametelevisie, die beheerst zal worden door de grote dope-syndicaten.'

TWEE MILJOEN

'Waarom bemoei je je alleen met roken. Is er verschil tussen roken en bij voorbeeld sterke drank?'

'Er zijn verschrikkelijk veel dingen waar ik me aan erger, ook alcoholisme. Maar ik zie het sigaretje als de sleutel tot alles. Bouwvakarbeiders kwamen vroeger wel met een kruik jenever op hun werk. Dat is nu niet meer zo. De drankbestrijdingsorganisaties hebben daaraan veel gedaan. Maar wat bestaat er tegen het rokertje?

Dr. Meinsma, de directeur van de kankerregistratie die ook de regering heeft voorgelicht, heeft twee ton gevraagd voor de bestrijding. *Twee ton.* Dat is belachelijk laag, als je beseft dat de tegenpartij — de cynische internationale belanghebbenden van de dope-industrie — investeert met waanzinnig grote bedragen.

Een klein voorbeeldje. Het merk Safari. Het heeft niet eens de automaten gehaald, en toch is er 2 miljoen ingestopt. *Waar is die 2 miljoen gebleven? Waar zijn die gebleven?*

Dr. Meinsma en ook dr. Van Proosdij zijn wel eens in de tempel geweest. Ze willen me eigenlijk weg hebben. Dat is te begrijpen. Zij zijn medici. Ik compromitteer te veel.

Door de pers is dus over het algemeen op de rapporten goed gereageerd. Ik heb toen mijn activiteiten ook gestaakt; ik blijf maar een dilettant. Ik heb toen een verklaring uitgegeven en dat uitgelegd, dat het "ongepast" zou zijn als ik er op dat moment, met al die rapporten, mee zou zijn doorgegaan. Maar nu heeft dr. Meinsma me een paar weken geleden verteld dat een persconferentie over dat onderwerp van het roken onlangs volledig is mislukt, omdat er niemand van de kranten kwam. Ik heb toen tegen dr. Meinsma gezegd dat ik weer zou beginnen. "Niet doen," heeft hij gezegd. Dr. Meinsma ziet, geloof ik, nog niet de noodzaak om iets aan de reclame te doen. Dat is logisch, die man is medicus. De zaak was dus vastgelopen; er moest weer beweging in komen.

Het roken zie ik in de eerste plaats als een sociaal probleem: het gaat er niet om wat men individueel doet, of men nu wel of niet rookt, een sigaret of een pijp. Het gaat om het massale offer dat gebracht wordt, al jarenlang, offers zoals de Inca's vroeger.'

'Krijg je ook praktische steun?'

'Soms als er een happening is. Dan gaan er wel wat mee plakken. In snelle auto's gaan we dan. Maar ik doet het sneller en efficiënter zélf. Ik beperk mij vooral tot Amsterdam. Dat komt, omdat ik het als een gigantisch wereldprobleem zie. Het rokertje heeft het kruis vervangen. In Afrika is het eerste wat je hoort: "Sir, give me a cigaret." Ik begreep dat het in een stad zou moeten beginnen. Als ik ditzelfde in Amerika gedaan had, dan was ik al een heel grote jongen geweest met een villa, lijfwac en een vliegtuig dat van de ene kant van het land naar de andere kant vliegt, of, natuurlijk, was ik door de Maffia om zeep geholpen. Waar is het Maffiakapitaal na de drooglegging van Amerika gebleven? Dat is voor een groot deel voor de opkomende sigarettenindustrie gebruikt. De strijd zal dan ook gaan tegen het Maffiakapitaal.'

'Is hier een taak voor de politieke partijen weggelegd?'

'Wel degelijk. Ik verbaas me er al jaren over dat geen enkele partij het op z'n program heeft. Ze zeuren nu al jaren over welvaart, een gulden erbij en nog minder werken.'

VERVOLG OP PAG. 8

vreemd. Hij was eigenlijk blij dat hij het kwijt was. Rubbish, rotzooi, zei hij, van een medicijnman. Toen raakte ik geïnteresseerd. Dát was eigenlijk wat ik in Afrika zocht. Hier, in Amsterdam, kwam ik niet verder. Voor een paar shilling heb ik die hele bos horens gekocht. Aan boord liet ik die horens aan het havenpersoneel zien, dat waren eigenlijk halve gevangenen, geronseld, ze woonden in barakken en werden bewaakt. Het gaf een gewelddige consternatie. *Ik had dus iets bijzonders.*

Toen ik daarna onder de rouche stond — ik was voor het eerst sinds maanden weer verschrikkelijk high — besefte ik dat ik iets vergeten had. Het schip stond al op vertrekken. Maar ik had vergeten van die Kaapkleurling ook een zwart kistje mee te nemen, een zwart kistje met allemaal vreemde dingen: stenen, veren, wat twijgjes. Voor een shilling kocht ik dat ook nog. Het was de laatste haven van Zuid-Afrika. Dat kissie heeft me aan het denken gezet. Dat is de basis van alles. Met verschrikkelijk veel moeite heb ik het in Europa gekregen. Aan boord zijn intriges tegen mij opgezet vanwege dat kissie. De bemanning dreigde het overboord te gooien en de kapitein te waarschuwen. In Nederland heb ik pogingen gedaan er iets mee te doen. Het Instituut voor de Tropen wilde het niet hebben. Ze hadden geen Afrikanoloog, zeiden ze. Ik be.. er het hele land mee door geweest. Ik kwam in Sneek. Daar was ik nog nooit geweest, hoewel mijn moeder er vandaan komt. *Toen we er met de razendsnelle auto aankwamen, waren ze net bezig het huis van mijn moeder aan de Gedempte Neeltjeshaven te slopen. Het huis van mijn moeder.*

In Utrecht woonde een deskundige die zeer sceptisch was, door de telefoon al. Toen ik hem het kissie liet zien met de inhoud zei hij: "Ja, doet u maar weer dicht. Het is wel in orde." Hij wilde het verder ook niet zien.

Op weg terug naar Amsterdam kreeg ik voor het eerst een kick van dat kissie. Misschien was dat ook wel zo, omdat we zo hard reden. Ik heb het toen ergens in Amsterdam neergezet. Op een veilige plaats. Maar pas een jaar later begreep ik alles: ik zocht een taak. Ik was eigenlijk schilder toen, maar het schilderen moest ik veel verder uitstrekken. Ik had al lange tijd belangstelling voor het publicitywezen. In de tijd dat ik glazenwasser was, had ik al happenings gedaan: met een vlotje door de grachten en een quasi-modeshow.

Maar toen kwamen die twee dingen samen: *Ik werd me plotseling bewust van de grote plaats die het rokertje inneemt in onze westerse asfalt-jungle-beschaving.*'

HANDSTAND

'De tweede stoot was een meisje. Ze was verschrikkelijk mooi, maar square, dom. Ze werkte in het WG als röntgenlaborante of zo iets. Ik *wilde* die griet versieren. Maar ze moest me niet. Haar vader was oorlogsheld geweest en neergeschoten boven Engeland, en haar moeder kende Juliana goed. Ik moest die griet versieren, *hoe dan ook.* Ze vond me wel aardig, een gezellige leuteraar, meer niet. En altijd: op het moment dat ik haar wilde pakken, stak ze een sigaret op, ik weet het merk nog goed, *Sweet Corporal.* Die vader was een obsessie voor haar. Ze had de muur van haar kamer vol met vliegtuigplaatjes en ze liet haar dochtertje van twee jaar met vliegtuigjes spelen. Een verschrikkelijke seksuele frustratie, dat rokertje. Ik heb toen voorgesteld samen met het roken op te houden. Ik ben toen zelf in dat ziekenhuis gaan werken. Ik moest er het smerige wasgoed uitzoeken: daar werd ik zo down en triest van. In die tijd maakte ik nog wel eens een handstandje op een stoel. Dat doet het bloed naar het hoofd vloeien, je wordt er een beetje kick van.

TWEE MILJOEN

'Waarom bemoei je je alleen met roken. Is er verschil tussen roken en bij voorbeeld sterke drank?'

'Er zijn verschrikkelijk veel dingen waar ik me aan erger, ook alcoholisme. Maar de sigaret als de sleutel tot alwel met een kruik jenever op hun werk. Dat is nu niet meer zo. De drankbestrijdingsorganisaties hebben daaraan veel

Bouwvakarbeiders kwamen vroeger

MAASBACH PRIJST DE HEER

EEN AVONDJE BLIJ BIDDEN

EVANGELIST Johan Maasbach, voor wie het een peuleschilletje is om een zaal van zeker vijfhonderd mensen volkomen in zijn ban te krijgen (we rekenen nu enkele verstokte individualisten, zijnde een gereformeerde predikant, wat oogjes-in-het-zeil-houdende politiemensen, een ook uw verslaggever dan maar, niet mee) legt het af tegen zijn twee zoontjes van vier en vijf jaar. De jongste lijkt het minst ontvankelijk voor vaders hartstochtelijke gebed en getuigen; midden onder een van Maasbachs meditaties loopt het ventje naar het grote podium, steekt een takelwagen uit de dinky toy-serie, naar voren en roept: 'Pappie, hij is kapot.' Johan Maasbach, gevat entertainer als hij is, geeft het incident onmiddellijk een plaats in zijn predikatie en laat de mensen lachen. Er wordt trouwens veel gelachen; de bijeenkomsten van Johan Maasbachs Volle Evangelie Zending, dat mag dan wel eens gezegd worden, stralen een vreugde uit die verkwikkend afsteekt tegen de loodzware ernst en het sombere schuldbesef die we gewend zijn van de meeste zondagochtendkerkdiensten en avondoverdenkingen via Hilversum.

Een advertentie lokte ons zondagmiddag 14 juni naar gebouw Kunstmin te Dordrecht. De annonce luidde: 'Geen Beatles, geen rock en roll of Hitparade, maar een Groot Studentenorkest (op doorreis naar Finland)'. Organisator was blijkens de ondertekening Johan Maasbach, de man over wiens religieuze beweging Jan Vrijman de nog steeds geëmbargeerde film 'Gebedsgenezing' maakte.

Het studentenorkest bleek uit veertig jongens en meisjes van 18 tot 24 jaar te bestaan en kwam uit Springfield in de Amerikaanse staat Missouri. In die stad heeft de Amerikaanse pinksterbeweging (waartoe ook Maasbach en zijn volgelingen behoren) in 1955 een Evangelie College gesticht, waaraan ongeveer zeshonderd jonge mensen de meest voorkomende universitaire studies kunnen volgen, met als zeer verplicht vak dan natuurlijk het evangelie. Veel aandacht wordt er voorts besteed aan de muzikale vorming, zodat het college kan pronken met het bezit van de College Band (69 personen), het Union Koor (85 stemmen), de Concert Band (31 personen), Het Concert Koor (25 stemmen), de Evangelie Zangers (32 stemmen), het Madrigaal Ensemble (15 stemmen), het College Orkest en het Brass Koor. Bovendien, en daarmee was men naar Europa gekomen, het 'Wind Ensemble' dat men een gesublimeerd harmonieorkest kan noemen en het Mannenkoor, dat uit 13 prachtige stemmen bestaat.

Vijf weken reizen koor en orkest door Europa. Voordat ze in ons land kwamen, concerteerden ze in Schotland en Engeland. Zaterdagavond waren ze te horen in de Westerkerk in Amsterdam, zondagmiddag in Dordrecht en zondagavond in het Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen in Den Haag. Maandagavond stonden ze op een podium in Kopenhagen. Een tempo dat de bedrijvig met geluidscamera sjouwende ex-journalist, thans evangelist en tegelijkertijd p.r.-officier zijnde Jack Martz uit Wisconsin deed zeggen: *'We're feeling like the Beatles. Boys en girls didn't see anything else but halls en audiences. Maar,'* zei hij er snel achteraan, *'we like that, we came for it.'*

Johan Maasbach had alles van een impresario tijdens het korte verblijf in ons land van deze keurig gekleede, zichtbaar kerngezonde Amerikaanse jongens en de glamourvolle meisjes, die aan hun diep religieus besef bepaald geen make-up-fobie hebben overgehouden. Maasbach, in donkerblauw pak, smetteloos wit overhemd dat fraai contrasteerde met zijn door de blakerende zon diepgebronsde gezicht, vertaalde al hetgeen de Amerikanen op hun hart hadden (en dat was veel), maakte grapjes met de orkestleden en ging in zijn gebeden ten gerieve van de gasten herhaaldelijk over in het Engels. Ook liet hij als een trotse schoolmeester aan de studenten horen dat zijn geloofsgenoten de Engelse tekst van sommige liederen evenzeer onder de knie hebben als de Hollandse. Nu is dat niet zo moeilijk, aangezien men in Maasbachs beweging met *'Praise the lord'*, *'Glory for Jesus'* en *'Hallelujah'* een heel eind komt.

De Kunstminzaal was evenals de avond tevoren de Westerkerk tot op de laatste plaats gevuld. Het publiek bestaat voornamelijk uit de Maasbach-adepten; de enige outsiders zijn de reeds genoemde predikant met wat ouderlingen als bodyguard, politiemensen en een jornalist. Maasbachs volgelingen zijn zeer gediffe-

FOTO BOB ALBERTS

rentieerd van type; er zijn er uit een kennelijk arbeidersmilieu, maar er zijn ook mannen onder met perfect gesneden representatiekostuums evenals vrouwen in chic toilet. In het auditorium bevinden zich stokouden en piepjongen (normaal is trouwens dat men de kinderwagen meebrengt in de zaal), er zijn voorts mensen met een min of meer intellectuele oogopslag (Maasbach zelf is in deze categorie de primus inter pares) en ook wier gezicht een i.q. beneden AP verraadt.

Dit interessante, vrij heterogene publiek weet Johan Maasbach met dezelfde trefzekerheid te bespelen als we hebben kunnen zien bij Billy Graham en (vooral!) Malieveldhysteriefokker Osborne, van wie Maasbach de kunst heeft afgekeken. Breed grijzend, grote vreugde uitstralend ziet hij vanaf het toneel de massa aan en roept: 'Bent u gelukkig?' 'Hallelujah!' antwoordt de zaal. 'Geef dan allemaal je linkerbuurman een hand en zeg hem: God zegene je!' gebiedt Maasbach. Iedereen doet het, waarna broeder Maasbach voorgaat in gebed. Alle gezichten, voor zover niet achter handen verborgen of tot op de knieën gebogen, drukken een devotie uit die angstaanjagend optimaal is. Dat geldt ook voor de Amerikaanse jongens en meisjes achter Maasbach op het toneel. Dan gaat men zingen; Maasbachs (besist mooie) stem schalt er bovenuit. 'Welk een vriend is onze Jezus,' 'In Zijn armen zijn wij veilig,' 'Er zijn geen grenzen aan Jezus' macht.' Bij het derde lied is de zaal al zover in de ban, dat men het ritme mee gaat klappen of de linkerarm in de hoogte steekt. Op de voorste rij is een oude dame van zeker tachtig ('One of our over-aged members', zo introduceerde Maasbach haar aan zijn Amerikaanse vrienden) gaan staan om met beide armen de maat te slaan. Men zingt con brio en dat is zeer zwak uitgedrukt.

De twee uur die volgen, worden gevuld met de muziek van het Amerikaanse orkest, afgewisseld met zang door het Male Choir of een meisjestrio, die wat hun klankleur aangaat iets van The Spotlights weghebben. Een van de drie meisjes, met koket opgestoken blond haar, solleert ook als zangeres. Ze doet dat met een stem die met de kwalificatie 'sexy' bepaald onrecht aangedaan wordt. Haar gevoelleerde mezzosopraan leent zich bij uitstek voor een zwoele blues; ze zingt er dan ook zo een en geeft op die manier aan de vraag *'Do I love Jesus?'* een extra-dimensie.

De orkestleden geven ook getuigenissen, door Maasbach vertaald en door de aanwezigen met vreugde en instemmingskreten als *'Hallelujah'* en *'Amèn, Amèn'* aangehoord. Mrs. Lee Yonkee from Indiana: *'One day He came into my heart!'* (*'Prijs de Heer,'* zegt de zaal). Jim Bishop from Florida: *'We pray that our music will portrait His love to you'* (*Glorie voor Jezus,'* roept de zaal). Maasbach legt in zijn vertaling dezelfde intonatie als waarmee de Amerikaanse tekst uitgesproken wordt. Hij is er helemaal in; hij is er zó in dat hij dirigent Jesse Petersons aankondiging: *'And now, dear friends, will speak to you brother Dayton Kingsriter'*, vertaalt met: *'En nu, lieve vrienden, zal tot jullie spreken broeder Dayton Koningsschrijver.'*

Na twee en een half uur van intense religieuze vreugde (tussen de bedrijven door is overigens stevig geofferd in de Osborne-gepatenteerde plastic emmertjes) nadert de finale, een apotheose die, hoewel we er tot in details op voorbereid waren, toch doet schrikken.

Maasbach gaat achter de microfoon staan en zegt: 'Vrienden, laten we bidden en danken voor deze heerlijke middag. Laten wij danken als kinderen van God, o Hallelujah! Er zijn er hier, die nog geen kinderen van God zijn, laten zij hun hand opsteken. Vooruit, steek de hand op, vooruit dan, steek maar op. Wie is er nog geen kind van God? Laat hij het bekennen, dat wij voor hem kunnen bidden.'

Het is een dame op de eerste rij, die begint te snikken en haar hand opsteekt. 'U daar, doe uw hand maar weer neer,' zegt Maasbach. Er zijn nog enkele personen die de hand opsteken. 'En wie wil er dat wij voorbidden voor genezing?' vraagt Maasbach dan. Weer gaan er een paar handen de lucht in. Dan gebiedt broeder Maasbach de handopstekers naar voren te komen. De vrouw op de eerste rij bijt de spits af; andere volgen haar. Ze knielen voor het podium. Op het toneel begint opeens een klarinettiste hartstochtelijk te snikken, ze komt het trapje af en knielt tussen de anderen, legt haar arm om de schouder van 'die ongelukkige vrouw' zoals Maasbach haar even tevoren betitelde. Er komt nog een Amerikaans meisje naar beneden en twee jongens. Ze knielen en dan begint het gebed. Het is nauwelijks verstaanbaar; Maasbach wordt overstemd door een luid gemurmel, waarin af en toe gebedsfragmenten boven komen als 'Oh, Hij is goed,' 'Prijs de Heer,' 'Glorie voor Jezus.' Er komen meer mensen naar voren en beginnen tegen de geknielden te praten: 'Hallelujah, o Hij is goed!' Men huilt alom; de exclamaties krijgen een zeurderige weeklaagtoon.

Mannen verbergen hun gezicht in een zakdoek, wrijven hun ogen uit, snuiten hun neus.

Een uur eerder had Maasbach ons gezegd: 'Die film van Vrijman, da's een prachtfilm. Hij zal heus nog wel voor de televisie vertoond worden. Waarom ook niet? We schamen ons niks. Wat wij hier doen, daar is toch niks geks aan?'

Het slot van Maasbachs seance bestaat uit tranen. Van vreugde of van smart of van allebei? Iedereen lijkt bedwelmd. De enige nuchtere figuur is Maasbachs zoontje met zijn kapotte dinky-toy. Hij wil naar huis. Wij ook.

AAD WAGENAAR

VERVOLG OP PAG. 8

ten. Gard Sivik... Ik vind dat hij weinig doen. Enfin, misschien komt 't nog. Als ze zin hebben 't verleden weg te gooien, waarom niet. 't Is 't zelfde wat de experimentelen in '50 deden. 't Waren ook enorme dictators. Wat Gard Sivik doet, is nog niet gebeurd tot nog toe. Wat dat betreft is 't wel stimulerend.'

Ik: 'Ga je uit Podium?'

R.C.: 'Néé, ik heb wel even met de idee doen, geen draaiboek, alleen 2 vellen tjes gegevens. Al werkend krijgt 't vorm. Voor mij is dat de weg, omdat ik ook zo schrijf. Frans Weiss heeft 'n perfect afgerond draaiboek, dat filmt ie. Ik geloof niet, dat ik dat zou kunnen.

Zullen we naar beneden gaan?'

BIBEB

Bierkenners vragen Grolsch

De zondere methode van Gildemeester Peter Cuyper, in 1677 eigenaar van de Grolsche Bierbrouwerij. Zijn natuurlijke brouwwijze, overgeleverd van Vader op Zoon, werd in nu nog wolden gebr

www.iisg.nl/grootveld/

ROBERT JASPER CONTRA HET ROKERTJE

Vrij Nederland 27 juni 1964

VERVOLG VAN PAGINA 5

'Maar die oude socialisten waren toch ook tegen de drank?'

'Ja, die oude socialisten, waar zijn die. Die zijn oud. Die zijn boven de 70. Misschien willen ze wel wat helpen.'

'Je vader ook?'

'Die staat om persoonlijke redenen zeer sceptisch tegenover mij. Omdat de dialectiek die ik gebruik, hem vreemd in de oren klinkt. Vader is autodidact, net als ik. Met een enorme sociale belangstelling en nobele principes. Tot diep in de hongerwinter gebeurde dit: met m'n moeder gingen we *stiekem* hout of eten roven. *M'n vader mocht dat niet weten.* Hij was een man van "eerlijk duurt het langst". Hij is erg jong gebleven. Hij heeft nu nog geen grijze haren. Van heel jongsaf herinner ik me dat ik met hem sprak over stakingen, socialisme, anarchisme. Na de oorlog ontstonden spanningen tussen ons. Maar als het kritiek werd, dat was altijd zo met hem, *dan greep hij in.* In de oorlog, toen we niets meer hadden, stond er een bord met aardappelschillen op tafel, verder niets. Toen zei vader: "Dit is te gek, dit kan niet." De volgende dag had hij voor een meelfabrikant een ameublement gemaakt en we hadden te eten. Zó greep hij in.

Maar hij begrijpt niets van de terminologie die ik gebruik: het magisch centrum, de profeten die komen... Hij begrijpt niet hoeveel ironie ik er soms inleg en hoe een bittere ernst het me soms is. Maar m'n vader heeft de basis wel gelegd. Dat is de kracht van het anarchisme, de daad, de flitsende opstand en niet: de arbeiders allemaal in de vakbond en dan de bonzen het laten vertellen. Elke revolutie gaat gepaard met golven. Hoe lang zitten de Amerikanen al niet met het negerprobleem? Het duurt lang voordat je een heel volk doordrongen hebt van iets nieuws.

Ik wil een film maken over *Little Lexington.* Lexington is in Amerika een begrip. Het is het grote ziekenhuis voor dope-addicts, de aan verdovende middelen verslaafden. Alle junkies hebben wel eens in Lex. gelegen. Maar hiér is Lexington het grootste sigarettenmerk. Die twee dingen gecombineerd kunnen ook iets doen. Ik wil ook nog een tentoonstelling organiseren van mijn werk, de *hipperzweters* ('hidden persuaders': een soort collages met teksten erdoorheen die op het roken betrekking hebben). Daarvan wil ik een grote reis betalen, naar Afrika en India; ik moet weer tijd hebben, ik moet ook zelf weer nadenken.

Nog even over de pers. Als de REM er komt en dat tweede net, wat betekent een dagblad dan nog — dat wordt dan alleen nog maar gelezen door intellectuelen en snobs. Misschien krijgen we dan weer een opleving van de illegale, anonieme, gedecentraliseerde pers. God Jan-Publiek wil TV kijken. Wat houdt hen tegen?'

'Wat betekent dat nieuwe teken dat je gebruikt?'

'Dat is het Magisch Centrum teken. Die buitenste ring is de grachtengordel van Amsterdam. Dat streepje omlaag is de Amstel, *de aorta.* En die stip is het beeld van het Lieverdje op het Spui, aangeboden door de sigarettenindustrie. Dat is mijn interpretatie. Bart zegt dat die stip de universiteit is; er is ook beweerd dat het een poppetje is met een sigaret, of iets obsceens. Simon heeft wéér een andere interpretatie. Ik vind het in ieder geval een jofel teken.'

KLAAS

'Wat vind je van de godsdienst?'

'Van huis uit ben ik natuurlijk atheïst, al herhaalde vader ook allerlei formules als "tegen het grootkapitaal", etc. Het begrip god zegt me niets en Jezus ook niet en de dialectiek van de bijbel ook niet. Die heb ik trouwens ook nooit gelezen. Ik zoek naar grote ongekende mogelijkheden. De figuur Klaas is veel belangrijker dan de figuur Jezus. Ik heb alle sektes hier in Amsterdam afgelopen en al die lui gehoord met hun bolle ogen van de heilige geest met een enorme kick. Lou ook bij voorbeeld.

Ik heb het bij alle Jezuskickers geprobeerd. Die waren in hun jeugd vertrouwd geraakt met de bijbelse dialectiek, in ieder geval was er altijd wel zo iets geweest. En als er later dan iets gebeurt, dan is er wel een handige demagoog die het oprakelt.

Ik heb als kind alleen maar in Sinterklaas geloofd. Wat een prachtig beeld: een oude wijze man die niet bestaat, maar toch altijd verschijnt op zijn paard (ook een heilig beest) over de daken. Klaas bestaat niet, maar Klaas verschijnt iedere keer weer. Ik heb altijd graag voor Piet willen spelen. Ik heb het de laatste jaren pas begrepen. Piet is de knecht. Piet dient Klaas. De eerste kerk in Amsterdam heette ook de Klaaskerk. Wij kunnen Klaas dienen, wij kunnen Hem dienen.'

'Wat is het belangrijkste verschil tussen het christendom en deze Klaas-leer?'

'De godsdienst is hier: Christus is al gestorven aan het chruis (de man die de K niet wilde zeggen). Hij is er dus al. Klaas móét nog komen. Wij, armzalige blanken, zitten in het slop, wij zijn aan het eind van ons Latijn. Alles hebben we: bromfietsen, televisietoestellen, de roomkloppers en de democratie. De Russen willen zelfs ook roomkloppers. Ik weet wel dat ik maar een klein deel van de realiteit zie. Maar met dat deel ga ik door. Dat is mijn taak. Ik pretendeer niet de nieuwe profeet te zijn.'

'Hoe vaak heb je nu al vastgezeten wegens die anti-rookacties?'

'Tientallen malen. Soms een dag of een uur. Eén keer zestig dagen in gijzeling, dank zij de N.V. Publex. Het was in die tijd dat ik als het "fruitmannetje van Tiel" me telefonisch tot de directeur wendde om hem op de hoogte te stellen van de laatste bekladdingen. Ik hield dus eigenlijk een kloppartij op me zelf. Die zestig dagen was wel iets unieks. Ik werd als meneer behandeld, mocht altijd bezoek ontvangen, heb veel gelezen en nagedacht hoe je zonder geld toch iets kunt doen. Want vergeet niet dat mijn hele actie is gevoerd met kwartjes, dubbeltjes en geleende knaken.'

GASTVRIJ

'Is er een verband tussen Klaas en Nicolaas (Kroeze)?'

'Nicolaas is een grote Zenmeester, een unieke figuur. Hij zoekt. Ik begrijp ook wel dat hij ook geen moer van zijn eigen theorieën begrijpt. Maar de citaten die hij aanstreept van de grote geleerden, zijn belangrijk. Zeer belangrijk is ook zijn theorie van het goud en de torens. Het goud dat eeuwen onder de burchten en banken heeft gelegen, dáár moet eens speels mee worden omgesprongen. Dat alleen al zou een revolutie zijn. Het directe verband is ook dit: de Klaastempel (in de Lange Leidsedwarsstraat) bestaat nog. Ondanks alles. Hij is nooit verkocht geworden, ook niet na de brand, ondanks al het geld wat geboden is door horekaffers. Nicolaas staat ook achter het idee van het Magisch Centrum Amsterdam. Het is een sfeer, een begrip voor het aantrekken van nieuwe profeten. Amsterdam moet ook *gastvrij* worden. Voordat alle buurten gesaneerd worden, zie ik dit gebeuren: kunstenaars trekken erin, legaal of illegaal, dan komen er overal feesten, iedereen kan komen slapen, gaan en komen wanneer hij wil. Er is altijd wel een feest. Als het niet bij Piet de Schilder is, dan is het wel bij Gerrit de Journalist. Die huizen worden dus eigenlijk de Little Lexingtons. Echt gastvrij moet men zijn. Wij hebben hier ook altijd gasten in huis. De VVV? Nee, voorlopig zal het een hipaangelegenheid blijven, het zal beslist geen Beatlerage worden.

Dan is er verder nog het project van *het schoonmaken van de Westertoren.* Dat kan wel eens een miljoen gaan kosten. Zover is het nog niet, misschien als ik een nationale TV-figuur ben. De Westertoren is bevuild door de rook uit de kacheltjes van de buurt, de rokertjes en de shit van de asfaltjungle. Verder moeten alle bromfietsen en auto's uit het centrum weg en bovendien moeten de grachten die gedempt zijn, worden *opengebroken.* OPEN DE AORTA.

We moeten eigenlijk — wat ik nu zeg is natuurlijk demagogie — *terug naar de crisis.* Vroeger, in de crisis, hadden de arbeiders gelijk. Nu hebben ze TV, bromfietsen en roomkloppers. Vroeger gingen honderden mensen op de fiets naar Zandvoort en ze kwamen mooi bruin terug. Die auto's benauwen me. *Toen Van der Lubbe onthoofd is, is de hele progressieve jeugd onthoofd.'* (Grootveld verzoekt mij in dit verband de aandacht te vestigen op het in 1939 verschenen boek van Jef Last, *De kruistocht van een jeugd* — dit handelt over Van der Lubbe.)

'Wat zullen de gevolgen zijn van een geslaagde actie tegen het roken?'

'Als er in het rokertje wordt ingegrepen, zal dat een kapitaalverschuiving tot gevolg hebben. *Dan komt het gevaarlijke avontuur pas, het kan dan van alles worden. Maar het is aan de Klazen om dat uit te maken. Wij kunnen slechts gissen.*

Nog iets. Wij hebben de crisis in Amsterdam uitgebuit: het Bosplan. Zonder crisis zou er geen Bosplan zijn geweest. Ik wil in de toekomst ook veel met het Bosplan gaan doen. In het Bosplan is een berg, het is gewoon een heilige berg.

Als je er op staat, zie je daaronder de bloemkoolvelden van het Bosplan. Het eerste gebouw dat je ziet, is het ziekenhuis met daarin alle afvalprodukten van de asfaltjungle, de kankerpatiënten en de verkeersslachtoffers. Daarboven op die berg zie je dat. Dat is een machtig besef wat zich aan je opdringt.'

IGOR CORNELISSEN

(Ingezonden mededeling)

Edixa mat REFLEX

De enige Westduitse Spiegelreflex systeemcamera, die letterlijk alles kan. Uiterste precisie, veelzijdige mogelijkheden! Spleetsluiter van 9 sec. tot 1/1000 sec. Keuze uit tal van de allerbeste objectieven voor ieder doel, alsmede toebehoren. Ook vergrotingsapparatuur.

De EDIXA prospectus geeft U een volledig beeld van deze meestercamera voor ieder die het onderste uit de kan wil. Ook voor vele beroepsdoeleinden een grote helper.

Vraag de uitvoerige EDIXA prospectus met prijslijst bij de fotohandel of de importeur.

J. P. Vos Cine-Foto Import N.V. Den Haag
L. Copes v. Cattenburch 54, (Postbus 416)

Fabr.: Kamerawerk Gebr. Wirgin-Wiesbaden West-Duitsland.

de camera die alles kan

voor

- MICRO
- MACRO
- EXTREME VERGEZICHTEN
- REPORTAGE
- SPORT
- REPRODUCTIE
- WETENSCHAP
- LANDSCHAP
- PORTRET
- ETC.

Het matglas zoekerbeeld geeft precieze beeldcompositie en vlijmscherpe instelling.